

suos exæquent solaribus, variat apud Hagarenos initium anni, seu mensis *Muharan*, qui anno primo Hegiræ, Christi 622, incidit in diem 16 mensis julii.

Romanorum menses, ut modo enumerantur, cuique sunt noti. Romulus tamen ex decem mensibus annum constituit dierum 304, januario et februario seclusis. Hos duos menses Numa addidit, qui annum instituit dierum 354. Duodeno hoc numero usus est etiam Julius Cæsar, ad dies 365 annum protrahens. Qui ergo in anno Romuleo primus erat Martius, a Marte, quod is pater Romuli credebatur, nomen accepit. Januario autem Numa Pompilius affixit anni primordia, deferens honorem Jano, quem aiebant colendæ terræ, quam belligerendi fuisse studiosiorem, et volens a re bellica ad agriculturam Romanos transferre. Februarium a Februo, deo lustrationum, denominari adnotavimus cap. II. Aprilem, quasi Aphrilem, ἀπὸ ἀφρός, *spuma*, ex qua nata Venus, cui mensis iste fuit sacer, vel potius *quod annum aperiatur*, dictum volunt; maium vel a majoribus, vel a Maia, matre Mercurii, et junium a junioribus, sive a Junone. Quinctilis, sextilis aliique a numeris sortiti sunt nomina; quanquam lege M. Antonii quinctilis appellatus sit *julius*, in honorem Julii Cæsaris, nati eodem mense; et sextilis dictus sit *augustus*, in honorem Augusti, qui sextilis mense iniit consulatum, tres egit triumphos, Ægyptum devicit et civilibus bellis finem imposuit.

Apud Latinos mensium dies kalendis, nonis et idibus distinguuntur. Kalendæ a καλῶ dietæ sunt, quod olim ad primum lunæ adpectum sacrificio peracto, pontifex ad curiam Capitolii vocata plebe pronuntiabat, quot numero dies usque ad nonas superessent, aut quinquies, aut septies, repetito verbo καλῶ, id est *voco*. Hinc prima dies, ex iis quæ calarentur, *kalendæ*, et curia, ad quam plebs vocabatur, *Curia Calabra* fuit nuncu-

sic deinceps. Addita hisce mensibus nomina sunt variæ tantummodo pronuntiationis. Necessarium non duximus alia mensium nomina apud veteres reperta transcribere. Ea accurate collegit in suis *Institutionibus ad studium antiquitatis*, Everardus Audrichius, Sclarum Piarum omnium, ut puto, qui de hoc argumento scripsere, novissimus.

pata. Nonæ vero a nova lunæ observatione, seu potius quod incidant in diem nonum ante idus, auctore Varrone, lib. V *De LL.* appellatæ fuerunt. *Idus* denique etymon habet ἀπὸ τοῦ εἶδους, quod eo die in anno Romuleo luna plenam speciem ostenderet, vel a verbo Thuscorum *viduare*, id est, dividere, quoniam idus mensem dividunt ac findunt, ut inquit Horatius, libro IV, Ode II :

Idus tibi sunt agendæ,

Qui dies mensem Veneris marinæ, findit aprilem.

Qua ratione singuli cujusque mensis dies designentur, perspicue docent qui pertractant de calendario, atque ad memoriam juvandam tetrastichon quodam conscribunt. Hujus tamen loco placet nobis versus apponere ex Eclogario Ausonii Burdigalensis :

At nonas modo quarta aperit, modo sexta refert lux.  
Sexta refert maii, octobris, martisque recursu,  
Et qui solstitio sua tempora julius infert.  
Cætera pars mensium quartis est prædita nonis;  
Omnes vero idus octava luce recurrunt.  
Post idus, quas quisque suas habet ordine mensis,  
Diversæ numero redeunt variante kalendæ.

## CAPUT VI.

PERTRACTATUR DE ANNO, DE JUBILEO ET DE SÆCULO.

Annum dici, quasi majorem circum, sicut annulus minor circulus dicitur, Varro, Servius aliique tradiderunt. A Græcis tamen, qui annum ἐννον appellant, nomen hoc derivasse censet Festus Pompeius; nec desunt, qui illud arcessant *ab innovatione*, sive ἀπὸ τοῦ ἀνανεοῦσθαι, uti observat laudatus Servius ad versum Virgilio, *Æn.* I :

Triginta magnos volvendis mensibus orbes.

Est itaque annus, tempus quo sol zodiacum percurrit, revolvitur, et cursum iterum innovat.

Unde veteres duxerint annorum initia, diximus cap. præcedenti. Sed animadvertendum est Judæis duplicem esse annum : sacrum, qui incipit à Nisan, ut habetur Exodi XII, 2 : *Mensis*

*iste vobis principium mensium, primus erit in mensibus anni,* et annum civilem, inchoandum a mense septimo, seu Tisri, quando *cuncta* exacto messis et vindemiæ tempore, *conduntur*, ut constat ex eodem libro, cap. xxiii, 16, et xxiv, 22. Græci item, præsertim post Christi adventum, nunc a verno tempore, nunc ab autumno initium anni auspicantur. Et quamvis auctor *Chronici Alexandrini*, anni primordia statuatur in die 21 martii, et Maximus Monachus in aprili, communiter tamen annum ecclesiasticum subducunt ab VIII kalendarum aprilium; unde et nos annos *ab Incarnatione* consuevimus numerare. Profecto reliqua annorum initia ex inferius tradenda epocharum explanatione innotescunt.

Quemadmodum varia sunt annorum principia, ita varia est longitudo ac extensio. Discrimen inter annum Romuli, Numæ et Julii Cæsaris assignatum est paulo supra. Illud vero, quod inter annum solarem et lunarem intercedit, unicuique obvium est, siquidem lunarem annum constare diebus 354, et horis fere 9; solarem autem diebus 365, et fere 6 horis, nemo prorsus ignorat. Tempus itaque in istiusmodi quiescentibus non est terendum.

Non contemnenda videtur quæstio de annis patriarcharum: nonnulli enim non percipientes quomodo vitam tamdiuturnam egissent, opinati sunt annos illorum fuisse nostratibus breviores, adeo ut decem eorumdem annorum unum dumtaxat communem annum conficeret, et Noe v. g., qui Gen. ix, 29, vixisse dicitur annis nongentis et quinquaginta, vixerit annis 95. Sed hæc opinio manifestæ falsitatis revincitur. Etenim Gen. vii, in anno sexcentesimo ipsius Noe distincte commemoratur mensis secundus, cujus die 17 cœpit diluvium, et proximo cap. viii, narratur arcam 27 die mensis septimi requiescere super montes Armeniae; prima die mensis decimi apparuisse, aquis imminutis, cacumina montium; tum dies numerantur usque ad initia anni vitæ sexcentesimo primi, ut manifestum sit annos Noe duodecim mensibus constasse. Ad hæc cap. v ejusdem libri legimus, Cainan genuisse Malaleel, anno ætatis suæ 70, et Henoch Mathusalem anno 65; si autem quilibet annus

patriarcharum annos decem communes comprehendisset, Cainan septennis et Henoch in minori ætate liberos procreassent. « Quis autem, » inquit Augustinus, lib. XV *De civ. Dei*, c. xii, « generat homo septennis? »

Quæritur insuper cujus durationis fuerint anni Ægyptiorum, quorum aliqui ab Osiride ad Alexandrum numerabant annos 10000, aliqui 23000, auctore lib. I *Hist. Diodoro Siculo*. At primo tanquam fabulosa rejicienda est prodigiosa illa Ægyptiorum antiquitas. Deinde Plinio, Censorino et præcitato Diodoro testibus, non fuit apud Ægyptios annorum forma, sed fuerunt anni unius, duorum vel trium tantummodo mensium. Præterea Augustinus lib. XII præcitati operis, cap. x, ait: « Perhibentur Ægyptii, quondam tam breves annos habuisse, ut quaternis mensibus finirentur. » Dynastias demum Ægyptiorum a Julio Africano et ab Eusebio descriptas, ex quibus exurgit portentosa illa annorum multitudo, implicitas, non successivas esse, demonstrat in libro I *De idololatria gentium*, Gerardus Joannes Vossius.

Diximus superiori cap. iv, Judæos colere annum sabbaticum, illud nempe, qui cum sex annis præcedentibus constituebat hebdomadam unam annorum. Fuit quoque illis celeberrimus annus quinquagesimus, recurrens post septem hebdomadas annorum, id est, post annos 49. Annus iste quinquagesimus vocatur annus *jubilæi*, Levit. xxv, 2, nomine derivato a *Jubal, buccina*, sive a *Jabal, adducere*, quoniam clangore buccinæ annuntiabatur et afferebat libertatem, atque eodem anno servi sui juris fiebant et fundi redibant ad pristinos dominos. Bernardus Lamy et alii, qui putant jubilæum solitum annuntiari cornu arietis, ignorant arietum cornua, cum solida sint, non vacua, inflari non posse. Jubilæum Septuaginta dixerunt annum *remissionis*, τῆς ἀφέσεως.

Jubilæum romani etiam pontifices instituere. Tribuunt quidam hanc institutionem Bonifacio VIII, qui indulget, ut centesimo quoque anno venia peccatorum donarentur quicumque inviserent romana templa. At constat ex Const. ipsius Bonifacii lib. V Extravagantium communium, cap. *Antiquorum*, hunc pontifi-

cem jubilæum non instituisse, sed confirmasse. Ex quo autem romani pontifices anno centesimo, et non quinquagesimo, indixerint olim jubilæum, non videntur animum intendisse ad Judæorum consuetudinem, sed potius abolere voluisse superstitionem antiquorum Romanorum, qui centesimo quoque anno ab Urbe condita celebrant ludos sæculares. Clemens tamen VI singulis annis quinquagesimis jubilæum alligavit, constit. *Unigenitus*, Extrav. Com. tit. *De remiss. et indulg.*, lata anno 1343. Sedentibus Urbano VI, Bonifacio IX, Martino V et Nicolao V, jubilæum post triginta tres annos repeti consuevit, ac demum Paulus II et Sixtus IV celebrandum esse mandarunt singulis annis 25, prout ab anno 1475, hactenus servatum est.

Prior itaque jubilæorum institutio spectabat ad finem cuiusque sæculi, et quodlibet sæculum comprehendit spatium annorum centum. Vel a *sequor*, quod ætate una abeunte sequatur altera, vel a *seco*, quod in minores partes spatium illud secetur, vel aliunde repetas sæculi etymologiam, parum refert. Quod nos dicimus *sæculum*, Græci appellant *γυναικῶν*, aut *αἰών*. At *γενεή* apud Plutarchum aliquando significat annum; Artemidorus autem sæculo tribuit annos septem, Heraclitus triginta, Verrius Flaccus centum et decem, Varro et modo scriptores omnes, annos centum. Nestor, cum vixerit annis 90, nimirum tribus sæculis justa Heracliti numerationem, quasi vitam protraxisset ad tria sæcula, ut definita sunt a Varrone, aperto mendacio ab Ovidio XII *Metamorph.*, ita loquens inducitur :

Vixi annos bis centum, nunc tertia vivitur ætas.

Eodem errore labuntur, qui per nestoreos annos designari arbitrantur insolitam ac prodigiosam senectam.

Græcorum *αἰών* et Hebræorum *Holam* aliquando æternum, aliquando sæculum, et aliquando diuturnum et indefinitum tempus significant. Hac ambiguitate conantur origenistæ eludere illa sacrarum Scripturarum loca, quibus damnatorum supplicia sempiterna esse enuntiatur. Verum eam ambiguitatem non habet aut hebraica phrasis, *Minholamhad Holam*, aut

græca, ὡς τοῦς αἰώνας τῶν αἰώνων, scilicet, *in sæcula sæculorum*; qua phrasi impiorum cruciatus perenniter duraturus exprimitur Apoc. xx, 10, quanquam ad origenistas refellendos alia plura suppetant argumenta.

## CAPUT VII.

QUIBUSDAM CYCLIS PRÆMISSIS, PERIODUS JULIANA EXPLANATUR.

Exactior cæteris mensura annorum est periodus juliana, a Josepho Scaligero, Julii filio, sæculo xvi, ex variis compacta cyclis et annis julianis accommodata; unde ipsius periodi julianæ depromptum est nomen. Nequit idcirco hæc periodus plane disci, nisi cyclorum, ex quibus fabricata est, præmittatur notitia.

Horum cyclorum prior est indictio, quam Græci *ἐπιπέμησης* vocant, id est, largitionem; a pensatione enim tributorum, quorum canon annis singulis indicebatur, indictionis nomen derivant quamplurimi. Ab apparitione crucis facta Constantino, an. 312, indictionem, quasi *indicationem*, dictam putat Panvinius; ab Actio autem promontorio, seu bello illic commisso, anno U. C. 723, ante æram christianam 31, etymologiam indictionis, quidam Græculi nimium insulse deduxerunt, quasi indictio vocanda foret *ἐνακτῶν*. Auctor *Chronici Alexandrini* statuit indictionum initia in anno 1 monarchiæ Julii Cæsaris, ante Chr. 84, ac primo æræ antiochenæ. Hinc Scaliger etiam auspicatur indictiones, quas appellat cæsarianas. Quidam vero indictiones numerant ab anno secundo Cæsaris Augusti, id est, ab anno ante Ch. 30, si computentur a pugna actiaca. At consentiunt omnes indictionem constantinianam ab anno v. ær. 312, et a kalendis septembris esse inchoandam, adeo ut annus proximus 313, kal. jan. signandus sit *indictione I*.

Dixi indictionem *constantinianam*, nam sunt indictionum diversâ nomina ac diversa principia. Constantiniana, ut nuper dixi, inchoatur a kalendis septembris, eamque rationem innuit S. Ambrosius in epistola ad episcopos Æmiliæ; eamdem quo-

que tenent epistolæ Gregorii Magni. At indictio *cæsariana*, cujus generis est *valentiaca*, L. IX *De indulgentiis debitorum* in Cod. Theodos., progreditur ab VIII kalendarum octobris; atque hinc indictiones suppetat Ven. Bedæ *De rat. temp.*, cap. XLVI. Indictio demum romana, nunc pontificia, a kalendis januariis ducit exordium.

Est autem indictionum πεντεδεκατηρίς, sive cyclus annorum quindecim, quibus exactis reditur ad unitatem. Igitur cum annus 313, kal. januariis signandus fuerit *indictione* 1, congruit eadem nota anno 328, 343, 358, atque ita deinceps, ut annus 1582 correctionis gregorianæ notam habuerit indictionis 10, et præsens annus 1760 indictionis 8. Inveniendi autem numeri indictionum in quolibet anno v. ær. vulgatissimus canon comprehenditur sequenti disticho :

Si tribus adjunctis, Domini diviseris annos,  
Ter tibi per quinos, indictio certa patebit.

Dato itaque anno Christi addantur 3, et summa dividatur per 15, ac numerus, qui neglecto quotiente residuus est, annum indicat indictionis; si nihil sit reliqui, indictionis annus erit 15.

Sequitur cyclus alter, id est, lunaris, annorum 19, quem græco vocabulo passim εννεαδεκατηρίς vocant. Idem cyclus Metonicus appellatur a Metone, celebri astrologo atheniensi, Pausaniæ filio, qui illum edidit anno 4 olympiadis 86, ante æram Christi 433<sup>1</sup>. Dicitur quoque aureus numerus, quoniam tanti eumdem cyclum faciebat antiquitas, ut illum aureis pingeret characteribus. Inchoavit Meton cyclum suum a solstitio æstivo, sive potius a neomenia illi propinquiore, unde progredi annum atticum prænotavimus cap. VI. Undeviginti illi anni, quibus lunæ astrorumque perficitur revolutio, annus Metonus (forte Metonicus) vocatur a Diodoro Siculo, lib. III *De fabulosis antiquorum gestis*. Invenitur annus cycli lunaris, si dato anno

<sup>1</sup> Rabbi Hillel cyclum alium 19 annorum ad neomenias investigandas Judæis tradidisse fertur anno Christi 338, imperante Constantio. Idem Hillel primus constituit epocham illam judaicam, quæ a creatione mundi usque ad principium æræ christianæ comprehendit annos 3760.

ær. v. addatur unitas, ac summa dividatur per 19. Ea enim partitione facta, numerus, qui secluso quotiente superest, indicat lunarem annum, et si nihil remaneat, erit annus cycli lunaris 19. Juvandæ memoriæ causa traditur canon iste arithmeticus sequenti disticho :

Unum addes annis Domini, summamque novenis,  
Et denis tribuas, numerus tibi ut aureus adsit.

Hac regula adhibita constat aureum numerum hujus anni 1760 esse 13. Prætermitto periodum Calippi, qui anno 3 olympiadis 112, id est, 330 ante ær. christ. animadvertens in anno octavo cycli V. Metonici variationem unius diei, instituit periodum ab ipso auctore, *calippicam* nuncupatam, tanquam subsidiariam Metonicæ, et conflata ex quatuor cyclis lunaribus, nempe ex annis 76; hujus enim nullus nobis in hisce institutionibus futurus est usus.

Tertius est cyclus solis complectens annos 28. Hujus auctor fuit Sosigenes, egregius mathematicus, cujus præsertim opera anno confusionis, ante æram dionysianam 46, usus est in kalendarii reformatione Julius Cæsar. Appellatur autem *cyclus solis* a prima hebdomadis die, quoniam exacto dumtaxat spatio annorum 28, iisdem litteris (quas vocant dominicales) dies hebdomadæ prænotantur. Harum vero litterarum juxta Sosigenis institutionem ille erat ordo, quem indicat versiculus :

Gaudet Francus equo, Dorus cane, Balthasar agno.

Cum itaque primus annus cycli sit bissextilis, quemadmodum 5, 9, 13, 17, 21 et 25, præsignabatur olim prior ille annus litteris G, F. At post correctionem gregorianam, quæ contigit anno 1582, litteræ illæ interdum e loco suo dimoventur, atque modo ita cyclus solaris procedit, ut primo hujus cycli anno affixæ sint litteræ D, C, secundo B, tertio A, quarto G, quinto F. Eatque ita deinceps, duplicatis litteris in quolibet anno bissextili, quoniam huic una additur dies mensi februario, diesque dominica de una in aliam feriam transcurrit, ut constat ex kalendario.

Canon investigandi annum hujus cycli est hujusmodi. Dato

anno æræ vulgaris adde 9, deinde summam divide per 28, ac numerus qui neglecto quotiente supererit, is cycli annum commonstrabit; ac si nihil supersit, annus cycli erit 28. Hæc regula comprehenditur sequenti disticho:

Junge annis Domini ter ternos, perque viginti  
Octo seca summam; cyclus solaris habetur.

Invenies hujus canonis ope annum 1760 esse 5 cycli solaris, cui respondent, cum bissextilis sit, litteræ dominicales F, E.

Jam vero si cyclus solaris 28 multiplicetur per cyclum lunarem 19, resultat summa 532, quæ summa periodus victoriana sive dionysiana appellatur. Hanc enim periodum anno Christi 463, rogante Hilario papa, instituit Victorius Aquitanus, ut in celebrando Paschate cum Latinis Alexandrini in posterum convenirent, eandemque periodum recensuit et adhibuit anno 526 Dionysius Exiguus, ut ipsemet innuit in epistola quam laudat Beda, *De rat. temp.*, cap. XL. Est autem victorianæ periodi hæc proprietas, quod iidem lunæ et solis characteres, nonnisi transacto illo cyclo annorum 532 simul concurrent: v. g. annus 1 æræ ch. fuit cycli lunaris 2 et solis 10, nec una simul redierunt similes cycli, nisi anno 533 ineunte, atque hoc anno 1760 est cycli lunæ 13 et solis 5, qui conjunctim redibunt anno 2584.

Hunc cyclum victorianum annorum 532 si multiplicemus per cyclum indictionum, consurget summa annorum 7980, quæ summa est periodus illa juliana, cujus gratia præmissa fuit aliarum periodorum explanatio<sup>1</sup>.

<sup>1</sup> *Sothicam* periodum, seu *canicularem*, traditam a Porphyrio, de qua Marshamus et Stanleius, complectentem annos 1460 ante æram Nabonassar, cæterosque cyclos, quorum nullus nobis erit usus, necessum non est declarare. Cyclus vero lunisolaris annorum 1932 ab Augustino ætini solerter deductus, utpote innixus supputationi LXX interpr. nequit nobis in usu esse perpetuo.

## CAPUT VIII.

DE UTILITATE ET USU PREDICTÆ PERIODI, NECNON DE GRÆCO-ROMANA ATQUE NORISIANA.

Periodi julianæ multiplex est utilitas: nam primum si annus quilibet ejusdem periodi dividatur per 15 juxta canonem supra præmissum, habetur annus indictionis; si per 19, annus cycli lunaris; si per 28, annus solaris cycli. Deinde potest hæc periodus tam annis, qui æram præcessere christianam, tam iis qui subsequuti sunt, imo ante mundum quoque confictis, ac perpetuo in posterum excogitatis aptari. Insuper hujus periodi ope deprehenduntur chronicorum errores, et præcipui historiæ cardines retinentur memoria. Sat est, si dicamus C. Petavium, qui Scaligerum ubique exagitavit, in magno opere *De doctr. temp.*, lib. VII, cap. VIII, hæc litteris consignasse: « Magnopere chronologiæ tyronibus auctor sum, uti julianam hanc periodum, ejusque tractationem, et usum sedulo discant; certoque sibi persuadeant, sine hoc præsidio difficilem, et erroribus obnoxiam temporum esse doctrinam; e contra vero tutissimam ac facillimam iniri viam, si quis eam sibi, quam dixi, periodum præscribat. » Similia illustris Pagius, *Dissert. prævia in Criticam Annalium Baronii*.

Ut eadem utamur periodo in annis æræ christ. sciamus oportet, annum primum ejusdem æræ esse P. Jul. 4714, quoniam anno juliano 46, in quo communis æræ statuuntur initia, fuit annus 4 indictionis, 2 lunaris cycli, et 10 cycli solaris, qui tres characteres nunquam inveniuntur rursus conjuncti, nisi post exactam totam periodum annorum 7980; at simul conveniunt anno hujus periodi 4714. Igitur cum annus P. J. 4714 sit primus vulg. æræ, dato quolibet anno Christi, adinvenitur cum quo anno P. Jul. concurrat, si addantur anni 4713, quibus P. Juliana antevertit æræ christianæ. Est itaque præsens annus 1760, P. J. 6473, quo diviso per 15, habetur indictio 8, diviso per 19, habetur annus cycli lunaris 13, et diviso per 28, habetur annus cycli solaris 5.

Ex quo autem cum anno primo æræ vulgaris concurrat annus P. J. 4714, sequitur annum mundi 4004, qui juxta recentiorum et communiori usu receptam chronologiam, est itidem annus primus ejusdem æræ, supputari ab anno P. Jul. 710, atque in hoc anno adspectabilis mundi consignandam esse productionem; siquidem ut anno 4714 respondeat annus 4004, necessum esse superaddere anno 710. Atque hæc de periodo juliana.

Addamus nonnulla de periodo græco-romana, quam exornavit et ad Latinorum usum accommodavit Antonius Pagi. Juxta æram ecclesiasticam antiochenam et constantinopolitanam (æra enim civilis apud Græcos diversa est, ut dicam infra pertractans de annis mundi) natus est Christus anno 5493, qui concurret cum anno juliano 45. Ut hac periodo utamur, 1° debemus annum inchoare more Latinorum a kal. januariis, 2° a cyclo lunæ, quem exhibet hæc periodus, unitatem detrahere, 3° addere quatuor unitates cyclo solis, 4° indictionem, uti exhibetur, retinere nihil detrahendo et nihil addendo. Enimvero si annum P. Græcorum 5493 dividas per 15, erit indictio 3; si dividas per 19, erit cycli lunæ annus 2; si dividas per 28, erit cycli solis annus 5. Indictione igitur retenta et a cyclo lunæ ablata unitate, cyclo autem solis quatuor unitatibus adjectis, habetur indictio 3, annus cycli lunaris 1, et annus cycli solaris 9, qui sunt characteres anni juliani 45, periodi julianæ 4713. Hæc regula cuique anno æræ vulgaris aptari poterit, dummodo ei superaddatur prædicta illa summa annorum 4593, qui juxta Græcos præcedunt ipsius æræ vulgaris initia.

Nonnulli denique induxerunt periodum annorum 1932, quam appellarunt norisianam, quod conflata sit ex 23 cyclis annorum 84, seu comprehendat 23 ogdeocontatessereteridas, cyclosque paschales Latinorum, quos eruditissimis dissertationibus illustravit cardinalis Norisius. Istius periodi, quæ progreditur ab anno 1 æræ dionysianæ, sive ab anno juliano 44, perutilis est usus ad inveniendum cyclum solarem, novilunia, diemque paschalem. Quæ enim competunt anno primo

æræ christianæ, eadem, cyclo illo revoluto, convenient anno 1933, prout constat ex tabulis expansis in kalendario romano F. Guillelmi Bonjour.

## CAPUT IX.

DE EPOCHIS ÆRISQUE PRÆCIPUIS, AC PRIMUM DE MUNDIALI.

Hactenus de periodis: nunc de epochis notioribus pertractabimus, a mundana ducentes initium. Ἐποχὴ apud philosophos idem est ac quædam mentis remora, vel cohibitio assensionis, a verbo ἐπέχω, *contineo, cohibeo*; apud astronomos autem ἐποχὴ est status cœli, situs siderum et gradus planetarum in zodiaco; atque apud chronologos illustre aliquod exordium futuri temporis, quod et æra appellatur.

Æram vero Isidorus dictam putat a priori censu, quo C. Augustus universum orbem descripsit, et omnis orbis professus est *æs reddere* eidem Augusto. Id contigit ex Lapide Ancyrano et ex Dione libro LIII, cons. Augusto VI, et Agrippa, id anno U. C. 726, ante ær. chr. 28. Quidam æræ nomen derivant ex quo Arabibus irruentibus in Hispaniam, cœperint anni epochæ hispanicæ, quæ figitur anno 38 ante dionysianam, adnotari hisce litteris A. ER. A. *Annus erat Augusti*, vel potius ab eo tempore Hispani cœperint Romanis *æra* persolvere. Sunt denique nomen æræ deducentes ab *Arah, supputare*. Frustra in origine nominum vestiganda immoraremur, posteaquam assecuti sumus eorum significationem.

Princeps itaque epocharum est mundana, quæ scilicet a creatione mundi inchoatur. De hac pertractaturi supponimus mundum aliquando habuisse principium; neque id esse inanem persuasionem, fabulamque senilem, ut permulti effutiunt apud Gisbertum Voetium, in opusculo *De atheismo*, et apud Mersennium in Genesim. A qua opinione non abhorruisse Galilæum et Thomam Hobbes censet Tribecchovius in dissertatione quam inscripsit, *Veritas creationis mundi*, quanquam mathematici plures non alia fortassis ratione tanquam athei audie-